

Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (devátého senátu)

8. prosince 2022*

„Řízení o předběžné otázce – Ochrana spotřebitele – Zneužívající ujednání ve spotřebitelských smlouvách – Směrnice 93/13/EHS – Článek 3 odst. 1 – Článek 4 – Kritéria pro posouzení zneužívající povahy ujednání – Ujednání o zesplatnění úvěrové smlouvy před původně sjednaným datem – Smluvní zproštění povinnosti vyzvat k plnění“

Ve věci C-600/21,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 267 SFEU, podaná rozhodnutím Cour de cassation (Kasační soud, Francie) ze dne 16. června 2021, došlým Soudnímu dvoru dne 28. září 2021, v řízení

QE

proti

Caisse régionale de Crédit mutuel de Loire-Atlantique et du Centre Ouest,

SOUDNÍ DVŮR (devátý senát),

ve složení L. S. Rossi, předsedkyně senátu, J.-C. Bonichot a S. Rodin (zpravodaj), soudci,

generální advokátka: L. Medina,

vedoucí soudní kanceláře: A. Calot Escobar,

s přihlédnutím k písemné části řízení,

s ohledem na vyjádření předložená:

- za QE S. Viaudem, avocat,
- za Caisse régionale de Crédit mutuel de Loire-Atlantique et du Centre Ouest M.-A. Doumic-Seillerem, avocate,
- za francouzskou vládu A.-L. Desjonquères a N. Vincent, jako zmocněnkyněmi,
- za Evropskou komisi M. Heller a N. Ruiz Garcíou, jako zmocněnci,

* Jednací jazyk: francouzština.

s přihlédnutím k rozhodnutí, přijatému po vyslechnutí generální advokátky, rozhodnout věc bez stanoviska,

vydává tento

Rozsudek

- 1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu čl. 3 odst. 1 a článku 4 směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993 o zneužívajících ujednáních ve spotřebitelských smlouvách (Úř. věst. 1993, L 95, s. 29; Zvl. vyd. 15/02, s. 288, a oprava Úř. věst 2016, L 303, s. 26).
- 2 Tato žádost byla předložena v rámci sporu mezi QE na straně jedné a Caisse régionale de Crédit mutuel de Loire-Atlantique et du Centre Ouest, bankovní institucí založenou podle francouzského práva (dále jen „bankovní instituce“), na straně druhé ve věci exekučního prodeje nemovitosti QE poté, co bankovní instituce zesplatnila úvěrovou smlouvu, která byla uzavřena mezi těmito dvěma účastníky řízení, před původně sjednaným datem.

Právní rámec

Unijní právo

- 3 Článek 3 odst. 1 směrnice 93/13 stanoví:
„Smluvní ujednání, které nebylo individuálně sjednáno, je považováno za zneužívající, jestliže v rozporu s požadavkem poctivosti způsobuje významnou nerovnováhu v právech a povinnostech stran, které vyplývají z dané smlouvy, v neprospěch spotřebitele.“
- 4 Článek 4 této směrnice stanoví:
„1. Aniž je dotčen článek 7, posuzuje se zneužívající povaha smluvního ujednání s ohledem na povahu zboží nebo služeb, pro které byla smlouva uzavřena, a s ohledem na všechny okolnosti v době uzavření smlouvy, které provázely její uzavření, a na všechna ostatní ujednání smlouvy nebo jiné smlouvy, ze kterých vychází.
2. Posouzení zneužívající povahy smluvních ujednání se netýká vymezení hlavního předmětu smlouvy, ani přiměřenosti mezi cenou a odměnou na straně jedné a službami nebo zbožím poskytovaným jako protiplnění na straně druhé, pokud jsou tato ujednání sepsána jasným a srozumitelným jazykem.“

Francouzské právo

- 5 Článek L. 132–1 code de la consommation (spotřebitelský zákoník), ve znění použitelném na spor v původním řízení, stanovil, že ve smlouvách uzavřených mezi podnikateli a nepodnikateli nebo spotřebiteli jsou zneužívajícími ta ujednání, jejichž předmětem nebo účinkem je vytvořit v neprospěch nepodnikatele nebo spotřebitele, významnou nerovnováhu v právech a povinnostech smluvních stran.

Spor v původním řízení a předběžné otázky

- 6 Notářským zápisem ze dne 17. května 2006 poskytla bankovní instituce QE úvěr určený k nabytí nemovitosti ve výši 209 109 eur s dobou splatnosti dvacet let.
- 7 Všeobecné podmínky úvěrové smlouvy stanovily, že v případě prodlení delšího než 30 dnů při splácení jistiny, úroků nebo příslušenství je bankovní instituce oprávněna prohlásit úvěrovou smlouvu za zesplatněnou před původně sjednaným datem, čímž se dlužné částky stávají okamžitě splatnými, a to bez jakýchkoli formalit či výzvy k plnění. Úvěrová smlouva kromě toho stanovila, že QE může požádat o úpravu splátek, která mu případně umožní předejít riziku nesplácení.
- 8 Vzhledem k tomu, že splátka splatná k 10. prosinci 2012 ve výši 904,50 eur ani splátka za leden 2013 nebyly zaplaceny, bankovní instituce bez předchozí výzvy k plnění prohlásila celý dluh ke dni 29. ledna 2013 za zesplatněný podle smlouvy, o kterou se jedná ve věci v původním řízení, a dne 17. září 2015 přikročila k exekučnímu prodeji nemovitosti QE.
- 9 QE, který tvrdil, že protokol o exekučním zabavení obsahuje nesrovnalosti, podal dne 13. října 2015 k exekučnímu soudu návrh na zrušení exekučního prodeje.
- 10 QE podal k předkládajícímu soudu kasační opravný prostředek proti rozsudku vydanému dne 3. října 2019 cour d'appel de Versailles (odvolací soud ve Versailles, Francie), ve kterém posledně uvedený soud odmítl uznat zneužívající povahu smluvního ujednání, které je předmětem sporu v původním řízení. QE zejména tvrdí, že ujednání této smlouvy, které stanoví zproštění povinnosti vyzvat k plnění, představuje s ohledem na kritéria uvedená v rozsudku ze dne 26. ledna 2017, Banco Primus (C-421/14, EU:C:2017:60) zneužívající ujednání.
- 11 Předkládající soud uvádí, že podle jeho ustálené judikatury z článků 1134, 1147 a 1184 code civil (občanský zákoník), ve znění použitelném na spor v původním řízení, vyplývá, že i když úvěrová smlouva o půjčce určité peněžní částky může stanovit, že platební neschopnost dlužníka, který není prodávajícím nebo poskytovatelem, povede k zesplatnění celého úvěru před původně sjednaným datem, toto zesplatnění nemůže nastat, aniž věřitel zašle dlužníkovi výzvu k plnění, která zůstane bez účinku, a v níž byla stanovena lhůta, v níž se dlužník může proti zesplatnění bránit. Upřesňuje však, že připouští, že se od požadavku výzvy k plnění lze odchýlit výslovným a jednoznačným ustanovením smlouvy, pokud je spotřebitel informován o důsledcích nesplnění svých závazků.
- 12 Předkládající soud si nicméně klade otázku, zda s ohledem na čl. 3 odst. 1 a článek 4 směrnice 93/13 může být v úvěrové smlouvě sjednáno zproštění povinnosti učinit před zesplatněním úvěrové smlouvy výzvu k plnění. Předkládající soud dále vyjadřuje pochybnosti o zneužívající povaze ujednání této smlouvy, které stanoví zesplatnění této smlouvy před původně stanoveným termínem v případě prodlení s úhradou splátky o více než 30 dnů, zejména s ohledem na kritéria uvedená v rozsudku ze dne 26. ledna 2017, Banco Primus (C-421/14, EU:C:2017:60).
- 13 V této souvislosti předkládající soud zaprvé uvádí, že ve prospěch zneužívající povahy takového ujednání lze argumentovat tím, že věřiteli umožňuje vypovědět smlouvu bez výpovědní lhůty, aniž je dlužníkovi ponechána možnost vyjádřit se k neplnění povinností, které je mu přičítáno. Ve prospěch neexistence zneužívající povahy takového ujednání naopak hovoří skutečnost, že k tomu, aby bylo platné, musí být výslovně a jednoznačně formulováno v úvěrové smlouvě tak,

aby byl dlužník plně informován o svých povinnostech, jakož i o skutečnosti, že má vždy možnost obrátit se na soud, aby použití tohoto ujednání napadl a aby bylo zneužití tohoto ujednání věřitelem sankcionováno.

- 14 Zadruhé v rámci posuzování případné zneužívající povahy ujednání, o které se jedná ve věci v původním řízení, předkládající soud porovnává toto ujednání, které se týká zesplatnění úvěrové smlouvy z důvodu, že dlužník po omezenou dobu neplnil své závazky, s kritérii uvedenými v rozsudku ze dne 26. ledna 2017, Banco Primus (C-421/14, EU:C:2017:60).
- 15 Pokud jde o kritérium, podle kterého možnost poskytovatele prohlásit celý úvěr za splatný závisí na tom, že spotřebitel nesplnil závazek, který má zásadní význam v rámci daného smluvního vztahu, má předkládající soud za to, že lze připustit, že skutečnost, že spotřebitel neuhradí měsíční splátky ve stanoveném termínu, představuje nesplnění závazku spotřebitelem, který má zásadní význam, protože spotřebitel se zavázal měsíční splátky platit a tímto závazkem byl podmíněn závazek věřitele.
- 16 Pokud jde o kritérium pro posouzení, zda prodlení s úhradou jistiny, úroků nebo příslušenství o více než třicet dnů, jak stanoví ujednání dotčené ve věci v původním řízení, představuje dostatečně závažné nesplnění závazku vzhledem k délce trvání a výši úvěru, předkládající soud uvádí, že v kontextu, který se vyznačuje prodlužováním doby splatnosti úvěrů a poklesem úrokových sazeb mohou být nezaplacené částky v okamžiku zesplatnění celého úvěru relativně nízké s ohledem na dobu trvání a výši úvěru, takže dostatečně závažná povaha nesplnění závazků je sporná a je možné více zohlednit celkovou rovnováhu smluvních vztahů. A dále určování v každém jednotlivém případě s ohledem na dobu trvání a výši úvěru, zda je nesplnění závazku natolik závažné, aby odůvodňovalo okamžité zesplatnění úvěru, by mohlo vytvářet nerovnost mezi spotřebiteli.
- 17 Pokud jde o kritéria spočívající v ověření, zda možnost ponechaná poskytovateli zesplatnit úvěrovou smlouvu představuje odchylku od pravidel obecného práva použitelných v dané oblasti v případě neexistence zvláštních smluvních ujednání a zda vnitrostátní právo stanoví odpovídající a účinné prostředky, které spotřebiteli, pokud je vůči němu takové ujednání uplatněno, umožňují odvrátit účinky zesplatnění, předkládající soud zdůrazňuje, že obecné právo použitelné v dané oblasti v případě neexistence zvláštních smluvních ujednání ukládá povinnost zaslat výzvu k plnění před zesplatněním, současně ale připouští, aby se smluvní strany od tohoto ustanovení odchýlily, přičemž vyžaduje dodržení přiměřené výpovědní lhůty. Vzhledem k tomu, že v projednávaném případě ujednání dotčené ve věci v původním řízení stanoví výpovědní lhůtu třicet dnů, má předkládající soud pochybnosti o tom, zda je tato lhůta dostatečná k tomu, aby dlužník mohl kontaktovat věřitele, vysvětlit nesplnění svého závazku a nalézt řešení pro zaplacení nezaplacené splátky či nezaplacených splátek. Předkládající soud nicméně uvádí, že smlouva dotčená ve věci v původním řízení stanoví, že dlužník může požádat o úpravu splátek, která mu případně umožní předejít riziku nesplacení. Kromě toho si předkládající soud klade otázku, zda kritéria uvedená v rozsudku ze dne 26. ledna 2017, Banco Primus (C-421/14, EU:C:2017:60), jsou kumulativní nebo alternativní, a v případě, že by byla kumulativní, zda zneužívající povaha takového ujednání, jako je to, o která se jedná ve věci v původním řízení, nemůže být vyloučena s ohledem na relativní význam jednoho z těchto kritérií.

18 Za těchto podmínek se Cour de cassation (Kasační soud, Francie) rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

- „1) Musí být čl. 3 odst. 1 a článek 4 směrnice [93/13] vykládány v tom smyslu, že ve spotřebitelských smlouvách brání smluvnímu ujednání o zproštění povinnosti zaslat výzvu k plnění, i když je ve smlouvě toto zproštění výslovně a jednoznačně formulováno?
- 2) Musí být rozsudek [...] ze dne 26. ledna 2017, Banco Primus (C-421/14[, EU:C:2017:60]), vykládán v tom smyslu, že prodlení delší než třicet dnů se splacením jediné splátky jistiny, úroků nebo příslušenství může představovat nesplnění závazku, které má s ohledem na dobu trvání a výši úvěru a na celkovou rovnováhu smluvních vztahů dostatečně závažnou povahu?
- 3) Musí být čl. 3 odst. 1 a článek 4 směrnice [93/13] vykládány v tom smyslu, že brání ujednání, které stanoví možnost prohlásit celý dluh za splatný v případě prodlení delšího než třicet dnů, pokud vnitrostátní právo, jež ukládá povinnost zaslat před zesplatněním celého dluhu výzvu k plnění, připouští, aby se strany od tohoto ustanovení odchýlily, přičemž vyžaduje dodržení přiměřené výpovědní lhůty?
- 4) Jsou čtyři kritéria stanovená Soudním dvorem [...] v rozsudku ze dne 26. ledna 2017, Banco Primus (C-421/14[, EU:C:2017:60]) k tomu, aby vnitrostátní soud mohl posoudit případnou zneužívající povahu ujednání o zesplatnění celého dluhu z důvodu nesplnění závazků dlužníka po omezenou dobu, kumulativní nebo alternativní?
- 5) Jsou-li tato kritéria kumulativní, lze nicméně vyloučit zneužívající povahu ujednání s ohledem na relativní význam toho či onoho kritéria?“

K předběžným otázkám

K přípustnosti

- 19 Poté, co bankovní instituce v písemném vyjádření předloženém Soudnímu dvoru uvedla, že „dne 17. června 2021, tedy den po podání [žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce], [QE] uhradil veškeré dlužné částky [bankovní instituci]“, zaslal předseda Soudního dvora rozhodnutím ze dne 11. března 2022 předkládajícímu soudu žádost o informace, kterou tento soud požádal, aby potvrdil, zda je tato okolnost správná, a pokud ano, jaký dopad má tato okolnost na předmět sporu v původním řízení. Předkládající soud byl rovněž požádán, aby v případě, že by dospěl k závěru, že spor v původním řízení je již bezpředmětný, informoval Soudní dvůr, zda trvá na své žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce a případně uvedl důvody.
- 20 Předkládající soud odpověděl, že QE kasační opravný prostředek nevzal zpět, takže řízení před ním stále probíhá. Kromě toho uvedl, že odpověď na položené otázky je podle všeho nezbytná pro účely rozhodnutí o kasačním opravném prostředku, který mu byl předložen.
- 21 Dopisem ze dne 21. dubna 2022 kancelář Soudního dvora požádala QE, aby jí zaprvé sdělil, zda trvá na kasačním opravném prostředku podaném k předkládajícímu soudu, a zadruhé, aby se vyjádřil k tvrzení bankovní instituce, že se spor v původním řízení stal bezpředmětným, jelikož zaplatil všechny částky dlužné na základě úvěru, o který se jedná ve věci v původním řízení, a soudních rozhodnutích, která byla dříve vydána v řízeních vedených mezi ním a touto bankovní institucí.

- 22 QE potvrdil svůj záměr setrvat na kasačním opravném prostředku a uvedl, že spor v původním řízení se nestal bezpředmětným zejména proto, že případné konstatování předkládajícího soudu, že ujednání dotčené ve věci v původním řízení je zneužívající, by mu mohlo umožnit podat proti bankovní instituci žalobu na vrácení bezdůvodně zaplacených částek.
- 23 Je třeba připomenout, že podle ustálené judikatury je věcí pouze vnitrostátního soudu, jemuž byl spor předložen a jenž musí nést odpovědnost za soudní rozhodnutí, které bude vydáno, posoudit s ohledem na konkrétní okolnosti věci jak nezbytnost rozhodnutí o předběžné otázce pro vydání jeho rozsudku, tak relevanci otázek, které klade Soudnímu dvoru. Jestliže se tedy položené otázky týkají výkladu unijního práva, je Soudní dvůr v zásadě povinen rozhodnout (rozsudek ze dne 7. dubna 2022, Avio Lucos, C-116/20, EU:C:2022:273, bod 37).
- 24 Z toho vyplývá, že se na otázky týkající se unijního práva vztahuje domněnka relevance. Odmítnout rozhodnutí o předběžné otázce položené vnitrostátním soudem je ze strany Soudního dvora možné pouze tehdy, je-li zjevné, že žádaný výklad unijního práva nemá žádný vztah k realitě nebo předmětu sporu v původním řízení, jestliže se jedná o hypotetický problém nebo také jestliže Soudní dvůr nedisponuje skutkovými nebo právními poznatky nezbytnými pro užitečnou odpověď na otázky, které jsou mu položeny (rozsudek ze dne 7. dubna 2022, Avio Lucos, C-116/20, EU:C:2022:273, bod 38).
- 25 S ohledem na informace poskytnuté předkládajícím soudem i účastníky původního řízení je třeba konstatovat, že před předkládajícím soudem je i nadále veden spor v původním řízení a není zjevné, že by se problém popsáný v žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce stal hypotetickým, zejména proto, že nelze vyloučit, že QE má v rámci tohoto sporu zájem na rozhodnutí o tom, zda má ujednání dotčené v původním řízení zneužívající povahu.
- 26 Z toho plyne, že otázky položené předkládajícím soudem jsou přípustné.

K věci samé

Ke čtvrté otázce

- 27 Podstatou čtvrté otázky předkládajícího soudu, kterou je třeba zkoumat jako první, je, zda musí být rozsudek ze dne 26. ledna 2017, Banco Primus (C-421/14, EU:C:2017:60), vykládán v tom smyslu, že kritéria, která formuluje pro účely posouzení zneužívající povahy smluvního ujednání ve smyslu čl. 3 odst. 1 směrnice 93/13, zejména pak významné nerovnováhy v právech a povinnostech smluvních stran, kterou toto ujednání způsobuje v neprospěch spotřebitele, jsou kumulativní nebo alternativní.
- 28 Článek 3 odst. 1 směrnice 93/13 stanoví, že smluvní ujednání, které nebylo individuálně sjednáno, je považováno za zneužívající, jestliže v rozporu s požadavkem poctivosti způsobuje významnou nerovnováhu v právech a povinnostech stran, které vyplývají z dané smlouvy, v neprospěch spotřebitele.
- 29 V bodě 66 rozsudku ze dne 26. ledna 2017, Banco Primus (C-421/14, EU:C:2017:60), Soudní dvůr v podstatě konstatoval, že za účelem určení, zda smluvní ujednání způsobuje významnou nerovnováhu v neprospěch spotřebitele ve smyslu čl. 3 odst. 1 směrnice 93/13, musí vnitrostátní soud především zkoumat, zda právo poskytovatele rozhodnout o splatnosti celého úvěru závisí na tom, že spotřebitel nesplní závazek, který má zásadní význam v rámci daného smluvního vztahu,

zda je toto právo stanoveno pro případy, kdy je takové nesplnění závazku dostatečně závažné vzhledem k délce trvání a k výši úvěru, zda se toto právo odchyľuje od právní úpravy, která se použije v dané oblasti v případě chybějících zvláštních smluvních ustanovení, a zda vnitrostátní právo stanoví odpovídající a účinné prostředky, které spotřebiteli, pokud je vůči němu takové ujednání uplatněno, umožní, aby odvrátil účinky splatnosti úvěru.

- 30 Nejprve je třeba uvést, že z tohoto bodu 66 nevyplývá, že by tato kritéria pro posouzení zneužívající povahy smluvního ujednání týkajícího se zesplatnění z důvodu, že dlužník po omezenou dobu neplní své závazky, byla kumulativní nebo alternativní.
- 31 Dále je třeba zdůraznit, že příslovce „především“, uvedené v bodě 66 rozsudku ze dne 26. ledna 2017, Banco Primus (C-421/14, EU:C:2017:60), naznačuje, že uvedená kritéria nejsou taxativní.
- 32 Konečně v bodě 67 první odrážce rozsudku ze dne 26. ledna 2017, Banco Primus (C-421/14, EU:C:2017:60), Soudní dvůr rozhodl, že čl. 3 odst. 1 a článek 4 směrnice 93/13 musí být vykládány v tom smyslu, že přezkum případné zneužívající povahy ujednání smlouvy uzavřené mezi prodávajícím nebo poskytovatelem a spotřebitelem implikuje určení, zda toto ujednání způsobuje významnou nerovnováhu v právech a povinnostech stran dané smlouvy v neprospěch spotřebitele, tento přezkum musí být proveden zejména s ohledem na všechny okolnosti, které provázely její uzavření.
- 33 Považovat kritéria stanovená v bodě 66 rozsudku ze dne 26. ledna 2017, Banco Primus (C-421/14, EU:C:2017:60) za kumulativní, nebo alternativní, by přitom znamenalo omezit tento přezkum vnitrostátního soudu.
- 34 Článek 4 odst. 1 směrnice 93/13 definuje kritéria pro takový přezkum obzvláště široce a výslovně zahrnuje „všechny okolnosti“, které provázely uzavření dotčené smlouvy (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 15. března 2012, Pereničová a Perenič, C-453/10, EU:C:2012:144, bod 42). Posouzení zneužívající povahy smluvního ujednání musí být tedy provedeno s ohledem na všechny okolnosti, jež mohly být prodávajícímu nebo poskytovateli známy v den uzavření dotčené smlouvy a mohly mít dopad na následné plnění uvedené smlouvy, přičemž smluvní ujednání může způsobovat nerovnováhu mezi smluvními stranami, která se projeví až během plnění uvedené smlouvy (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 20. září 2017, Andriuc a další, C-186/16, EU:C:2017:703, bod 54).
- 35 S ohledem na výše uvedené je třeba na čtvrtou otázku odpovědět, že rozsudek ze dne 26. ledna 2017, Banco Primus (C-421/14, EU:C:2017:60), musí být vykládán v tom smyslu, že kritéria, která formuluje pro účely posouzení zneužívající povahy smluvního ujednání ve smyslu čl. 3 odst. 1 směrnice 93/13, zejména pak významné nerovnováhy v právech a povinnostech smluvních stran, kterou toto ujednání způsobuje v neprospěch spotřebitele, nemohou být chápána ani jako kumulativní, ani jako alternativní, nýbrž musí být chápána jako součást všech okolností, které provázely uzavření dotčené smlouvy, jež musí vnitrostátní soud zkoumat při posuzování zneužívající povahy smluvního ujednání ve smyslu čl. 3 odst. 1 směrnice 93/13.

K páté otázce

- 36 Vzhledem k odpovědi na čtvrtou otázku není třeba odpovídat na pátou otázku, která se týká hypotézy, že by kritéria stanovená v bodě 66 rozsudku ze dne 26. ledna 2017, Banco Primus (C-421/14, EU:C:2017:60), byla kumulativní.

K druhé otázce

- 37 Podstatou druhé otázky předkládajícího soudu je, zda čl. 3 odst. 1 a článek 4 směrnice 93/13 musí být vykládány v tom smyslu, že prodlení delší než třicet dnů s úhradou splátky úvěru může s ohledem na dobu trvání a výši úvěru samo o sobě představovat dostatečně závažné neplnění úvěrové smlouvy ve smyslu rozsudku ze dne 26. ledna 2017, Banco Primus (C-421/14, EU:C:2017:60).
- 38 V této souvislosti je třeba připomenout, že podle ustálené judikatury se pravomoc Soudního dvora v této oblasti vztahuje na výklad pojmu „zneužívající ujednání“, uvedeného v čl. 3 odst. 1 této směrnice a v její příloze, i na stanovení kritérií, která vnitrostátní soud může nebo musí použít při přezkumu smluvního ujednání s ohledem na ustanovení směrnice, přičemž je věcí tohoto soudu, aby s přihlédnutím k uvedeným kritériím rozhodl o konkrétní kvalifikaci předmětného smluvního ujednání v závislosti na okolnostech daného případu. Z toho vyplývá, že se Soudní dvůr musí omezit na to, že předkládajícímu soudu poskytne vodítka, která by posledně uvedený měl zohlednit při posuzování zneužívající povahy daného ujednání (rozsudek ze dne 26. ledna 2017, Banco Primus, C-421/14, EU:C:2017:60, bod 57 a citovaná judikatura).
- 39 Jak vyplývá z bodu 66 rozsudku ze dne 26. ledna 2017, Banco Primus (C-421/14, EU:C:2017:60), pokud jde o posouzení vnitrostátním soudem případné zneužívající povahy ujednání o zesplatnění celého dluhu z důvodu, že dlužník neplnil během omezené doby své závazky, musí tento soud především zkoumat, zda je s ohledem na dobu trvání a výši úvěru nesplnění závazku vytýkané dlužníkovi natolik závažné, že odůvodňuje možnost věřitele prohlásit celý úvěr za zesplatněný, čímž se dlužné částky stávají okamžitě splatnými.
- 40 Není tedy vyloučeno, že vnitrostátní soud může dospět k závěru, že prodlení s úhradou jedné splátky jistiny, úroků nebo příslušenství delší než třicet dnů představuje dostatečně závažné porušení smlouvy.
- 41 V důsledku toho je třeba na druhou otázku odpovědět, že čl. 3 odst. 1 a článek 4 směrnice 93/13 musí být vykládány v tom smyslu, že prodlení delší než třicet dnů s úhradou splátky úvěru v zásadě může s ohledem na dobu trvání a výši úvěru samo o sobě představovat dostatečně závažné neplnění úvěrové smlouvy ve smyslu rozsudku ze dne 26. ledna 2017, Banco Primus (C-421/14, EU:C:2017:60).

K první a třetí otázce

- 42 Podstatou první a třetí otázky předkládajícího soudu je, zda čl. 3 odst. 1 a článek 4 směrnice 93/13 musí být vykládány v tom smyslu, že brání tomu, aby smluvní strany zařadily do úvěrové smlouvy smluvní ujednání, které výslovně a jednoznačně stanoví, že v případě prodlení s úhradou splátky, které přesahuje určitou lhůtu, je možné tuto smlouvu oprávněně zesplatnit.
- 43 V této souvislosti je třeba připomenout, že z čl. 3 odst. 1 této směrnice vyplývá, že smluvní ujednání, které nebylo individuálně sjednáno, je považováno za zneužívající, jestliže v rozporu s požadavkem poctivosti způsobuje významnou nerovnováhu v právech a povinnostech stran, které vyplývají z dané smlouvy, v neprospěch spotřebitele (usnesení ze dne 2. července 2020, STING Reality, C-853/19, nezveřejněné, EU:C:2020:522, bod 52).

- 44 Okolnost, že smluvní ujednání uzavřené mezi prodávajícím nebo poskytovatelem a spotřebitelem nebylo individuálně sjednáno, umožňuje vnitrostátnímu soudu, kterému je předložen návrh v tomto smyslu, posoudit zneužívající povahu takového ujednání v souladu s úkoly, které pro něj vyplývají z ustanovení směrnice 93/13 (v tomto smyslu viz usnesení ze dne 2. července 2020, STING Reality, C-853/19, nezveřejněné, EU:C:2020:522, bod 54).
- 45 Naproti tomu pouhá okolnost, že ujednání obsahuje výslovnou a jednoznačnou povinnost, nemůže toto ujednání vyjmout z přezkumu jeho zneužívající povahy z hlediska čl. 3 odst. 1 směrnice 93/13, s výhradou použitelnosti čl. 4 odst. 2 této směrnice.
- 46 Podle čl. 4 odst. 2 uvedené směrnice se posouzení zneužívající povahy smluvních ujednání totiž netýká vymezení hlavního předmětu smlouvy, ani přiměřenosti mezi cenou a odměnou na straně jedné a službami nebo zbožím poskytovaným jako protiplnění na straně druhé, pokud jsou tato ujednání sepsána jasným a srozumitelným jazykem (rozsudek ze dne 3. října 2019, Kiss a CIB Bank, C-621/17, EU:C:2019:820, bod 31).
- 47 V této souvislosti Soudní dvůr rozhodl, že za smluvní ujednání spadající pod pojem „hlavní předmět smlouvy“ ve smyslu uvedeného ustanovení je třeba považovat ta ujednání, která stanoví hlavní plnění této smlouvy a jako taková ji charakterizují. Naproti tomu ujednání mající ve vztahu k ujednáním definujícím samotnou podstatu smluvního vztahu doplňkový charakter nemohou pod uvedený pojem spadat (rozsudek ze dne 3. října 2019, Kiss a CIB Bank, C-621/17, EU:C:2019:820, bod 32).
- 48 Pro úplnost je třeba dodat, že se nezdá, že by ujednání dotčené ve věci v původním řízení spadalo pod pojem „hlavní předmět smlouvy“ ve smyslu čl. 4 odst. 2 směrnice 93/13, což přísluší ověřit předkládajícímu soudu.
- 49 Kromě toho za účelem zjištění, zda ujednání, které stanoví možnost ponechanou poskytovateli prohlásit celý úvěr za zesplatněný, způsobuje „významnou nerovnováhu“ v právech a povinnostech stran, které vyplývají z dané smlouvy, v neprospěch spotřebitele, musí vnitrostátní soud posoudit, jak bylo uvedeno v bodě 35 tohoto rozsudku, všechny okolnosti, které provázely uzavření dotyčné smlouvy, včetně toho, zda se tato možnost odchyluje od právní úpravy, která se použije v dané oblasti v případě chybějících zvláštních smluvních ustanovení. Právě tato srovnávací analýza vnitrostátnímu soudu umožní zhodnotit, zda a případně do jaké míry je právní postavení spotřebitele smlouvou zhoršeno ve srovnání s právním postavením, které by měl podle platné vnitrostátní právní úpravy (rozsudek ze dne 26. ledna 2017, Banco Primus, C-421/14, EU:C:2017:60, bod 59).
- 50 V této souvislosti musí vnitrostátní soud rovněž ověřit, zda prodávající nebo poskytovatel, který jedná se spotřebitelem poctivě a přiměřeně, mohl rozumně očekávat, že by spotřebitel s takovýmto ujednáním souhlasil v rámci individuálního vyjednávání o obsahu smlouvy (rozsudek ze dne 14. března 2013, Aziz, C-415/11, EU:C:2013:164, bod 69).
- 51 S ohledem na všechny výše uvedené úvahy je třeba na první a třetí otázku odpovědět, že čl. 3 odst. 1 a článek 4 směrnice 93/13 musí být vykládány v tom smyslu, že s výhradou použitelnosti čl. 4 odst. 2 této směrnice brání tomu, aby smluvní strany zařadily do úvěrové smlouvy smluvní ujednání, které výslovně a jednoznačně stanoví, že v případě prodlení s úhradou splátky, které přesahuje určitou lhůtu, je možné tuto smlouvu oprávněně zesplatnit, pokud toto ujednání nebylo individuálně sjednáno a způsobuje významnou nerovnováhu v právech a povinnostech stran, které vyplývají z dané smlouvy, v neprospěch spotřebitele.

K nákladům řízení

- 52 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (devátý senát) rozhodl takto:

- 1) Rozsudek ze dne 26. ledna 2017, *Banco Primus* (C-421/14, EU:C:2017:60), musí být vykládán v tom smyslu, že kritéria, která formuluje pro účely posouzení zneužívající povahy smluvního ujednání ve smyslu čl. 3 odst. 1 směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993 o zneužívajících ujednáních ve spotřebitelských smlouvách, zejména pak významné nerovnováhy v právech a povinnostech smluvních stran, kterou toto ujednání způsobuje v neprospěch spotřebitele, nemohou být chápána ani jako kumulativní, ani jako alternativní, nýbrž musí být chápána jako součást všech okolností, které provázely uzavření dotčené smlouvy, jež musí vnitrostátní soud zkoumat při posuzování zneužívající povahy smluvního ujednání ve smyslu čl. 3 odst. 1 směrnice 93/13.

- 2) Článek 3 odst. 1 a článek 4 směrnice 93/13

musí být vykládány v tom smyslu,

že prodlení delší než třicet dnů s úhradou splátky úvěru v zásadě může s ohledem na dobu trvání a výši úvěru samo o sobě představovat dostatečně závažné neplnění úvěrové smlouvy ve smyslu rozsudku ze dne 26. ledna 2017, *Banco Primus* (C-421/14, EU:C:2017:60).

- 3) Článek 3 odst. 1 a článek 4 směrnice 93/13

musí být vykládány v tom smyslu,

že s výhradou použitelnosti čl. 4 odst. 2 této směrnice brání tomu, aby smluvní strany zařadily do úvěrové smlouvy smluvní ujednání, které výslovně a jednoznačně stanoví, že v případě prodlení s úhradou splátky, které přesahuje určitou lhůtu, je možné tuto smlouvu oprávněně zesplatnit, pokud toto ujednání nebylo individuálně sjednáno a způsobuje významnou nerovnováhu v právech a povinnostech stran, které vyplývají z dané smlouvy, v neprospěch spotřebitele.

Podpisy